

RALUCA RUS

România si conflictul israeliano-palestinian

Istorie

Raluca RUS

România și conflictul israeliano-palestinian

Lumen

Iași 2008

Raluca RUS
România și conflictul israeliano-palestinian

Editura Lumen este acreditată CNCSIS sub nr 003
www.editalumen.ro

Redactor: Morariu Irina Maria

Descrierea Bibliotecii Naționale:

RUS, Raluca

România și conflictul israeliano-
palestinian, Raluca RUS -Iași: Lumen,
2008

Pag.230

ISBN: 978-973-166-046-2

Raluca RUS

România și conflictul israeliano-palestinian

Lumen

Iași 2008

**Pagin 1 sat
goal inten ionat**

Un omagiu de recunoștință familiei mele,

Pagin 1 sat goal inten ionat

Cuprins:

INTRODUCERE	9
CAPITOLUL 1. RAPORTURILE DINTRE STATUL ROMÂN, ISRAEL ȘI PALESTINIENI, 1948-2000. TENTATIVELE DE MEDIERE ALE ROMÂNIEI.....	11
1A: Relațiile româno-israeliene.	11
1B: Relațiile cu Organizația de Eliberare a Palestinei.....	51
1C: Tentativa de mediere a României.....	80
CAPITOLUL 2. CONFLICTUL DIN ORIENTUL APROPIAT ȘI OPINIA PUBLICĂ ROMÂNEASCĂ, 1989-1994.....	91
2A: Mediile de informare și opinia publică. Definiție, rol, categorii.....	91
2B: Mediile românești și conflictul din Orientul Apropiat	99
ANEXE	173
BIBLIOGRAFIE	219

Pagin 1 sat goal inten ionat

Introducere

Cercetarea de față își propune o analiză a relațiilor statului român cu Israelul și Organizația de Eliberare Palestiniană (OEP) desfășurate în perioada 1948-2000. Studiul tratează originea raporturilor, evoluția și domeniile în care cooperarea româno-israeliană și româno-palestiniană a luat amploare, atitudinea Statelor Unite, a Rusiei și a țărilor membre ale blocului sovietic, reflectarea acestor evenimente în media românească și în cea străină, precum și atitudinea opiniei publice românești. Un astfel de studiu se justifică prin numărul redus de publicații care prezintă modalitatea în care România s-a raportat la conflictul arabo-israelian, prin clișeele care se aplică cooperării României cu Israelul și cu statele arabe, prin minimizarea sau dimpotrivă, exagerarea rolului de mediator atribuit diplomației române.

Lucrarea, structurată pe două capitole, tratează în prima parte raporturile româno-israeliene, cooperare cu tradiție atestată încă din secolul II d. Hr. atât de descoperirile arheologice, cât și de cronicile române sau jurnalele unor călători străini. Relațiile statului român cu lumea arabă în general și cu cea palestiniană în mod special s-au realizat prin canale de comunicare formală și informală, în domeniul economic, militar, politic și cultural. Alt aspect acoperit în acest capitol îl reprezintă tentativa de mediere a României, favorizată de o serie de evenimente între care: retragerea trupelor sovietice de pe teritoriul României din 1958, așa zisa declarație de autonomie din 1964, continuarea relațiilor diplomatice cu Israelul după războiul din 1967, întreruperea completă a contactelor diplomatice între URSS și statele socialiste, de relațiile pe care România le-a dezvoltat încă din anii '50 cu lumea arabă și care i-au permis președintelui Ceaușescu o cooperare strânsă cu Yasser Arafat și OEP.

Cea de-a doua parte a cărții reprezintă o panoramă a modului în care România s-a raportat la evenimentele din Orientul Apropiat, în perioada 1989-1994, ani de referință, ce marchează începutul liberalizării mijloacelor de informare românești. Pentru a avea o imagine cât mai clară asupra canalelor media românești, se impune o

analiză a modalității în care au fost redată în România evenimentele cruciale pentru istoria Orientului Apropiat. Din dorința unei analize cât mai realiste, vom urmări comparativ cum au fost acoperite de presa străină și de cea românească momentele cheie pentru istoria conflictului arabo-israelian. Cercetarea de față își propune să dezvăluie modul în care au fost redată faptele în presă, la radio și televiziune, precum și gradul în care aceste informații și-au adus aportul la formarea opiniei publice. A fost informația de bază filtrată? Ce a fost filtrat și ce a fost lăsat de-o parte? Cât spațiu a alocat presa respectivelor evenimente, dar radioul și televiziunea? În ce măsură evenimentul în cauză a avut consecințe politice reale și în ce măsură a fost doar o informație propagandistică?

Sursele care au constituit baza de informații pentru această analiză sunt Radio București, Televiziunea Română, Radio Europa Liberă și postul de radio israelian „Kol Israel”. O altă sursă de informare o constituie presa scrisă, agențiile de presă românești și străine precum: Rompres, Agence France Presse, Reuter, Associated Press, Deutsche Press Agentur, Magyar Tavirati Iroda, Arpress, Rador Press Agency și United Press International. Pe lângă mijloacele electronice de informare au fost supuse analizei documente din arhivele Ministerului Afacerilor Externe Român, arhiva „1989” (Cluj-Napoca), arhivele Institutului de Pace „Henry Truman” (Ierusalim), arhivele Ebraice de Film „Steven Spielberg” (Ierusalim), publicații ale Centrului Internațional de Studiu al Antisemitismului „Vidal Sassoon” din Israel și lucrări de specialitate ale Institutului European de Studii Iudaice din Stockholm.

CAPITOLUL 1

Raporturile dintre statul român, Israel și palestinieni, 1948-2000. Tentativele de mediere ale României

1A: Relațiile româno-israeliene

Raporturile româno-israeliene nu au apărut recent, odată cu înființarea statului Israel. Săpăturile arheologice atestă prezența evreilor în Dacia încă din secolele II d. Hr., sosiți se pare împreună cu legiunile romane aduse de Traian din Palestina pentru a participa la războiul împotriva lui Decebal. Asistăm deci la o tradiție îndelungată de colaborare între cele două popoare, prezența evreiască pe meleagurile românești fiind atestată de o serie de surse, între care jurnalul de călătorie al lui Beniamin de Tudela datând din sec. XII d. Hr. În sec. XIV-XVI izvoarele istorice confirmă prezența evreilor în principatele românești: Alexandru cel Bun acordă drepturi comerciale negustorilor evrei din Lemberg; este semnalată prezența unui medic evreu la curtea lui Ștefan cel Mare. Primele comunități evreiești sunt atestate în sec. XVI-XVII la București, Dorohoi, Iași și Piatra Neamț¹. În secolul XIX este atestată participarea evreilor la revoluția din 1848 și la războiul de independență din 1877-1878. Prin conferința de pace de la Berlin (1878) s-a solicitat României acordarea cetățeniei române populației evreiești, procedură amânată până în sec. XX. Evreii din România au fost cei care au înființat primele colonii în Israel. Primul grup de coloniști evrei a plecat din Moinești (județul Bacău), dar și din alte localități din Moldova, și a creat, în 1883, două colonii: Roș Pina și Zikhron Ya'akov.

¹ Yoffe A. B., *De la Moinești la Eretz Israel*, în Sh. I.R.I., Tel-Aviv, 1992, p. 283. Vezi și Lya Benjamin, *Evreii din România în texte istoriografice*, ed. Hasefer, București, 2002.

Niciodată în istoria României evreii nu au avut un statut privilegiat, fiind lipsiți până la sfârșitul primului război mondial de drepturi civile și politice, dar în preajma celui de-al Doilea Război Mondial situația lor s-a agravat considerabil. În 1922 au loc primele manifestări anti-evreiești în universități, iar în 1938 guvernul Goga-Cuza instituie o politică anti-semită în urma căreia 225.222 evrei își pierd cetățenia dobândită în 1918-1919. În septembrie 1940 mareșalul Ion Antonescu preia puterea, iar în timpul dictaturii sale au avut loc pogromurile organizate de legionari la București și Iași, deportarea evreilor în Transnistria și masacrarea evreilor din Basarabia. Evreii din nordul Transilvaniei, aflată sub ocupația horthystă, au fost deportați în lagărele de la Auschwitz - Birkenau².

În perioada de care ne ocupăm cooperarea româno-israeliană a avut în prim plan patru aspecte: emigrarea evreilor români în Israel, procesul liderilor organizației sioniste din România, cooperarea comercială și cea politică. Cele patru domenii de contact sunt strâns legate, întrucât relațiile comerciale între cele două state au oscilat în funcție de modul în care autoritățile române au tratat problema emigrărilor și procesul declanșat împotriva sioniștilor. În deceniul șase, politica guvernului român față de statul Israel și față de comunitatea evreiască din România a urmat într-un totu direcțiile venite de la Moscova. Situația avea să se schimbe odată cu retragerea trupelor sovietice din România în 1958, retragere care a făcut posibilă Declarația de autonomie față de politica URSS, emisă în 1964.

Ca urmare a declanșării Războiului Rece, guvernele comuniste au cerut organizațiilor umanitare evreiești din Occident să înceteze orice tip de contact cu evreii din Europa de Est. La scurt timp după anul 1949, organizația evreiască Joint și-a suspendat operațiunile de sprijinire a instituțiilor de asistență socială ale evreilor din România, dar și din Bulgaria și Cehoslovacia. Ungaria a impus restricții similare în 1953. Doar președintele Iugoslaviei Iosip Tito a permis organizației Joint să acorde ajutor membrilor comunității evreiești.

² Eliezer Palmor, *Convergențe diplomatice și culturale*, Presa Universitară Clujeană, Cluj, 2002, p. 77.

Crearea statului Israel în 15 mai 1948 a schimbat destinul evreilor. Apariția noului stat a generat emigrarea evreilor în Israel, iar pe de altă parte a modificat realitățile geo-politice din zona Orientului Apropiat. Evreii din România și din statele blocului sovietic au salutat apariția noului stat și și-au manifestat dorința de a emigra. Dar toată această exuberanță a fost temperată de restricțiile dictaturii comuniste care governa Răsăritului Europei. Mișcările sioniste, create la sfârșitul sec. al XIX-lea, au declanșat o propagandă de impulsione a emigrărilor în masă. La scurt timp după proclamarea independenței statului Israel, URSS a susținut și a recunoscut statul israelian, iar organizațiile sioniste au fost tolerate. Această atitudine a fost specifică și României, care, urmând exemplul Uniunii Sovietice, a recunoscut statul Israel în 11 iunie 1948, la scurt timp după proclamarea independenței. Guvernul israelian și cel român și-au dat succesiv acordul pentru acreditarea primilor reprezentanți diplomatici. În 12 ianuarie 1949, Reuven Rubin, originar din România, și-a prezentat scrisorile de acreditare în calitate de trimis extraordinar și ministru plenipotențiar academicianului Constantin I. Parhon, președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale. În 2 septembrie 1949, în același rang, Nicolae Cioroiu și-a înaintat documentele de acreditare președintelui Chaim Weizmann. Trebuie menționat că reprezentanța diplomatică românească din Israel a funcționat încă din momentul înființării sale la Tel-Aviv și nu la Ierusalim. Locația nu a fost deloc întâmplătoare în condițiile în care Ierusalimul a fost și este revendicat în calitate de capitală atât de israelieni, cât și de palestinieni.

În ciuda debutului promițător al colaborării româno - israeliene, soarta evreilor din România nu a fost deloc ușoară. În perioada postbelică, destinul minorității evreiești din România s-a caracterizat prin trei elemente. Primul a fost marcat de Holocaust, moment de șoc și traumă. După dezastrul Holocaustului, evreii au apărut ca un popor atipic, identitatea lor căpătând o nouă conotație odată cu supraviețuitorii din lagărele fasciste, devreme ce nici un popor nu a supraviețuit vreodată în urma unui proces de exterminare în masă. Al doilea element îl constituie formarea statului

Israel, fapt care simbolizează împlinirea visului de milenii al evreilor. Apariția statului Israel a generat fenomenul de migrare în masă al evreilor, fenomen cunoscut sub numele de alia. Al treilea element care a produs modificări în rândul comunității evreiești a constat în instaurarea regimului comunist în România. Comunismul a generat la nivelul populației evreiești două atitudini majore:

- a) fie resping ideea de a trăi sub un regim totalitar, caz în care rămâne varianta emigrării în Israel.
- b) fie evreii optează să rămână în România și se supun regimului.

Treptat a fost desființate drepturile și libertățile individuale ale omului, statul a devenit unicul deținător al puterii, dar procesul „decodificării” substratului acestui totalitarism a necesitat timp, astfel că, într-o primă fază, numeroși evrei au fost atrași de sunetele de sireună ale comunismului. Prin așa-zisa revoluție internaționalistă, comunismul a părut un regim care se opunea antisemitismului și xenofobiei.

Evreii care au optat în favoarea emigrării au constituit unul dintre punctele cheie din cooperarea româno-israeliană. Emigrarea evreilor în Israel reprezintă o latură sensibilă și, în aceeași măsură, de mare importanță în condițiile în care, în momentul proclamării statului israelian, în anul 1948, populația evreiască era de 650.000, iar musulmanii, împreună cu micile comunități de druzi și creștini, atingeau un număr de 156.000 de suflete. Alia din România a inclus aproximativ 1.000 de persoane până în 1918, la sfârșitul mandatului britanic, între 1918-1945 a numărat peste 40.000 de evrei, ajungând în anii '60 la peste 200.000 de suflete. În doar trei ani de la crearea Israelului și până în 1951 au plecat din România 117.000 de evrei, marcând începutul aliei în masă³. Israelul avea mare nevoie de evreii răspândiți în întreaga lume pentru a putea face față ostilităților manifestate de statele arabe vecine. În consecință, autoritățile israeliene au adresat un apel tuturor statelor care găzduiau evrei, cerându-le să autorizeze emigrările spre Israel. Ca urmare a

³ Marius Oprea, *Emigrarea: un reflex de păstrare a identității*, în „*Observator cultural*”, nr. 101, 29 ianuarie 2002 - 4 februarie 2002.

emigrărilor desfășurate între anii 1948-1950, populația Israelului s-a dublat în special, datorită evreilor veniți din Africa și Asia, care și-au vândut bunurile la prețuri de nimic sau chiar le-au abandonat pentru a atinge pământul făgăduinței. Conform unui referat al Securității, citat de Marius Oprea, până în 1950 au părăsit România, 60.000 de evrei⁴. Moshe Sharett, ministrul israelian al afacerilor externe, anunța, la începutul anilor cincizeci, două condiții necesare pentru reîntoarcerea evreilor în țară:

a) prima condiție depindea în mod direct de statul israelian și avea în vedere acceptarea evreilor sosiți în țară, condiție îndeplinită;

b) a doua condiție era legată de bunăvoința statelor, dispuse sau nu, să permită evreilor să părăsească țara lor de rezidență.

Încă din 11 martie 1949, ministrul de externe Moshe Sharett⁵ a cerut României, printr-o scrisoare trimisă omologului său român, Ana Pauker, să permită emigrarea evreilor. Ministrul israelian își exprima îngrijorarea pentru situația dificilă a statului israelian și cerea acordul României în privința emigrării de urgență a evreilor, în special a celor tineri, capabili să intre în rândurile armatei. Astfel s-a ajuns ca peste 90% din armata israeliană să fie formată din emigranți, iar serviciul militar s-a stabilit la o durată de 36 de luni pentru bărbați și 24 de luni pentru femei. Cu această armată Israelul a reușit să facă față coaliției arabe care a declanșat primul război împotriva Israelului în 15 mai 1948. Emigrările erau esențiale și pentru dezvoltarea economică a Israelului, al cărui sistemul economic s-a fondat pe principiile economiei de piață.

⁴ *Ibidem*.

⁵ AMAE, fond *Israel. Problema* 220/1949, nepaginat.

Continuarea acestui volum o puteți lectura achiziționând volumul de pe

www.editalumen.ro

www.lumenpublishing.com

sau din librăriile noastre partenere.

Timp de jumătate de veac, conflictul israeliano-palestinian a fost una din crizele majore în relațiile internaționale ale secolului XX. Relațiile diplomatice pe care România le-a menținut atât cu Israelul, cât și cu statele arabe, au facilitat tentativele de implicare în procesul de soluționare a crizei din Orientul Apropiat. Strategia oficială urmată de diplomația românească a fost structurată pe două planuri. Primul avea în vedere relația Israelului cu statele arabe din regiune, în special cu Iordania, Siria și Egiptul. Planul al doilea se focaliza pe cooperarea dintre Israel, pe de o parte, URSS, China și statele socialiste, pe de altă parte. În cazul relațiilor dintre Israel și statele arabe, România a susținut preluarea rolului de mediator de către Consiliul de Securitate ONU. În cazul cooperării statelor socialiste cu Israelul, România a militat în favoarea normalizării relațiilor cu părțile beligerante și a solicitat implicarea Uniunii Sovietice în medierea conflictului. Reușită sau nu, implicarea diplomatică românească a avut consecințe pe planul relațiilor economice cu Occidentul și al emigrării evreilor români în Israel.

RALUCA RUS

ISBN 973-166-046-1

Publicat cu finanțarea:

media
LUMEN
www.EdituraLumen.com